

quibus lex propria gladio uti uelisset. Et proficiebatur cotidie in huiusmodi legibus exquirendis. Quibus si quid uersutum uel callidum tamen quod minus uideretur crudele decerneret.

Sed non erga athanasium fidei persequi te-
nere ymaginem potuit. Et enim cum uelut
tetri serpentes de caueinis tunc ebullientes
ad eum processisse magorum phorum aurum
spicum augurumque manus. Athanasia omnes per
allegant nichil suis artibus successurum
nisi prius athanasium uelud omnium horum obsta-
culum subtulisset.

Iterum mittitur exercitus. iterum duces de-
rum obpugnatur ecclesia. Cumque cum mestis
et flentes populi circumstarent. Athanasio apud
eos usus eo sermone prohibetur. Nolite igitur
o filii conturbari quia nubecula est et cito
pertransiet. Cumque discessisset et nauis periculum
fluminis iter ageret. Comes qui ad hoc ipse
missus fuerat cognito eius itinere instat
ter eum insequi cepit. Et cum forte applicuisset
athanasii nauicula ad quedam locum con-
perit a preuentibus post tergum esse persecu-
torem suum. etiam iamque nisi prospiceret immineret
Contenti omnes qui simul aderant socii he-
mum suadebant ad fugam periculum petendum
Cum ille. Nolite inquit o filii detereri.

¶ amus magis in occursum p[er]cussori nostro
ut sciat q[uo]d longe maior est qui nos defen-
dit q[uam] qui p[er]sequitur. Conuersa nauicula
iter agere obuius ei qui se infectabat
aggressor est. Ille qui nullo g[r]aue suspica-
ri possit in occursum sibi uenire que[m] que-
reret ta[m]q[uam] p[re]sentes aliquos interrogari ui-
bet ubi audissent esse athanasium. Cumq[ue]
Rendissent uidisse se eum n[on] longe eunte
tota celeritate p[er]transies p[ro]pat in uanum
festinas cape que[m] ante oculos p[ro]ut uir-
dere n[on] potuit. Ille ubi dei uirtute m[er]ito
alexandriam rediit ibiq[ue] tuto latebras
usq[ue]quo p[er]secutio cessaret exegit.

Dedit et aliud iulianus uerborum sue
et leuitatis inditum. Nam cu[m] dasti-
us in suburbano antiochie iuxta fonte[m]
castaliu[m] litaret appollini. et nulla ex eis
que querebat responsa susciperet. causas
q[uo]d silentij p[ro]contaretur a sacerdotibus deo-
nis. aut babilis matris sepulcrum p[ro]pter
assistere. Et ideo responsa n[on] reddi. Tu
ille uenire galileos. hoc enim no[m]i[n]e no-
stros appellare solitus erat et auferri
sepulcrum matris iubet. Igitur eccl[esi]a u-
niuersa co[m]ueniens. matres et uiri iuue-
nes et uirgines imela exultatione suc-
cincti trahebant longo agmine archa[m] m[un]di
plallentes sumis clamoribus et cu[m] exultatio[n]e

dicentes confundantur omnes qui adorant
sculptilia et qui confidunt in simulacris
suis. hec in auribus prophetarum principis plep-
tem milia passum tanta exultatione p-
psallebat omnis ecclesia ut celum clamoribus
insultaret. Unde ille ad tantam iracundie
rabiem deductus est ut altam die compre-
hendi christianos passim et tradi iuberet
in carcerem ac penis et cruciatibus affici.

Quod salustius prefectus eius non probas-
set esset gentilis tunc iussus exequi
et apprehensum nunc quendam adolescentem
qui primus occurrit theodorus anima luce-
usque ad decimam tanta crudelitate et
tot mutatis carnificibus tor sit ut nulla
etas sile fere meminere. Cum ille in eculos
sublimis et hinc in lateribus instantem
tore nichil aliud ageret nisi uultu sereno
et leto psalmum quem pridie omnis ecclesia ceci-
nerat iteraret. Cumque se omni expensa cru-
delitate salutis nichil egisse prospiceret
recepto in carcere iuvene abisse fertur
ad impatorem et quid egerit nuntiasse.
ac monuisse ne tale aliquid temptare uel-
let de cetero. Alioquin et illis gloriam et sibi
ignominiam querreret. Hunc theodorum
ipsi nos apud antiochiam uidimus. Et
cum requireremus ab eo si sensum doloris
habuisse ex integro dicebat dolores seque-

proinde d. Rhys

dem parum sensisse astutisse autē quenda
iuuenē qui sudanti sibi linteo candido
limo et sudores extēgeret et aquā frigida
frequēter infunderet. Et ita se esse delecta-
tatum. ut tum melior scūs sit qn̄ de-
poni de eculeo iussus est. Cominatus ē
impator post uictoriā plicā. melius se
xpianos debellaturū. pfectus quidem ē
sed nullus rediit. Ibi nāq; incertū a suis
an ab hostibus confossus post annū et oc-
to mēses presumpti augustalis imperij fi-
nem fecit.

Ganta uero eius ad decipiendum subti-
litas et calliditas fuit ut etiā infelices
uideos uanis rebus illectos ut ip̄e agitaba-
tur illuderet. Quos p̄mo om̄m cōductis int̄
ad se m̄rogat cur nō sacrificaret cū eis lex
sua de sacrificijs impareret. At illi occasione
se muenisse t̄pis tati. nō possumus inq̄ut
nisi in solo ierosolimorū templo. Ita nāq;
p̄cipit lex. Et accepta ab eo repandi tēpli
licentia in t̄m insolentie puenierūt ut aliq̄s
eis ppharū traditus uideretur. Igitur ex
om̄ibus locis atq; prouintijs cōuenere iudei
locū templi olim igni consumpti aggredi.
cepere. comite p̄pandi op̄is ab impatore con-
cesso. sumptu publico et priuato res omni
instantia gerebatur. Intēa insultare m̄is
et uelud repati sibi t̄pibz cōminari acruis

ac seuitia ondere, prius in magno timore ac
seuitia agere. Cyrillus post maximū cōfel-
sorem ierosolimis ep̄c habebatur. Aptis
q̄ fundamentis calces cementa q̄ adhi-
bite nichil oīo deerat. Qui in die postā
urteribus deturbatis. noua tñ iacerent
fundamenta. Tamen ep̄c diligētī confida-
tione habita uel ex hīs que in danielis p̄phe-
tia de t̄pibus legerat. uel que in euāgelīs
dñs p̄dixerat p̄sisteret nullomō fieri posse
ut ibi a iudeis lapis sup lapide poneretur.
Res enī in expectatione.

Que T ecce nocte que ad incipiēd
opus iam sola restabat t̄mōtus īgēs
oboritur. nō solū fundamētōrū s̄axa lon-
ge lateq̄ iactantur. uerū etiā tocuis pene
loci edificia complanantur. Porticus q̄
in quibus iudeorū multitudo que operi
uidebatur insistere cōmanebat ad solū
deducte om̄s iudeos qui reperi sunt opp̄-
sē. Luce ub̄ orta cū se male credēt effugis-
se ad requirēdos qui oppressi fuerāt reli-
qua multitudo concurrat.

Res erat quedā in infioribus templi d̄-
mersa et hñs aditū int̄ duas porticus
que fuerant cōplanate in qua seruamēta
alia queq̄ op̄i nōciā seruabantur. Ex q̄
subito globus quidē ignis emicuit. et p̄

medium platee pcurres aduersus et examina-
tis qui aderant iudeis ultio citiusq; fereba
hoc iteru sepius q; et frequētissime p tota
ula diem repetens p tinacis ppli temerita-
tem flāmis ultibus cohercebat. Cum
interim pauore ingēti et trepidatione
om̄s qui aderāt detriti solū uerū dñm
confiteri cogebantur inuiti. Et ne h̄ fie-
ri casu crederentur in sequenti nocte
uestimetis om̄ signaculū crucis ita eu-
des apparuit. ut etiā qui delere ppli infid-
litate uoluisset. nullo gñe ualēt abolere.
Sic detriti iudei atq; gētilēs locū sūl et i-
aniter cepta relinquere.

De ortu et religiōsa mente p̄nci-
pis iōniani et de fine eius. cā. i.

De ortu ualentimani et ualētis. ij.

De ordinatione athanasij et p̄secutoribz
lucij hērici. iij.

De uirtutibus et mirabilibus sanctorum
qui fuerunt in egipto. iij.

De p̄secutione quē fuit apud edissam. v.

De moysē quē regina sarracenorū gen-
tis poposcit ep̄m. vi.

De didimo uidente alexandrino. viij.

Quanti scōrū ex discipulis antonij etiam
tūc in hēmo habitātibz uirtutes & siḡ

facientes .viii.

De gregorio et basilio capadocie epis .ix.

De damaso epo et uulini breptioe .x.

De ambrosio epo .xi.

De ualentiniani sine .xii.

De gothoru puachias in ruptione et nece
ualentis .xiii.

Agrianus impator theodosiu regni pncipe
asciu .xiiii. et post multa religiose ac for-
titer gesta maximi tyapni infidels subcu-
buerit .xv.

De ualentiniano puero atq matre eius iusti-
na defensas ecclias pturbare conatus e .xvi.

De beniuoli mgu memoria fidei costantia .xvii.

Atheodosius nece gratiani ultus de
maximino triumphauit .xviii.

De theodosi comisso in thesalonices et pna
eius publice apud sacerdotes gesta .xix.

Arestitutione eccliaru qpupm in oriente
catholicis restituitur .xx.

De appollinare et heresi eius .xxi.

De eporu successionibus porientem .xxii.

De situ templi serapis et de subuersione
eius .xxiii.

De fraudibus paganorum que in teplo
directe sunt .xxiiii.

De saturni sacerdotis tyapno totius pene
alexandrie adulter .xxv.

De canopii initio et initu .xxvi.

De ecclies et martins qm ydoloru cultu-

ris constructe sunt .xxvii.

DE iohis sepulchro uiolato et reliquis apud
alexandriam conseruatis .xxviii.

DE theoderacibus serapis apud alexandri-
am abbas et signo crucis in loco eorum
reddito .xxviii.

Et mensura aque nili flumini q̄ poctim uo-
cabatur ad ecclesiam deferatur .xxix.

DE ualentiniiani iunioris initu et ortu eu-
genij .xxx.

DE responsis iohis monachi .xxx.

DE apparatu belli aduersus eugenium theodo-
sij et uictoria eius magis orōibus eius q̄
uirtute patrata .xxx.

DE fine theodosij post uictoria et archa-
dio atq; honorio liberis eius .xxx.

Post iuliani necem tandē ciuile
nobis iouiniāni repatur impiū
Is nāq; sub uno eodemq; tpe im-
pator et confessor . et male illati
extitit depulsor erroris . Nam cū impa-
tu esset et exercitus uigeret barbarus de-
tores nri de samis rebus consiliū trahētes
iouiniāno calculū daret . Cūq; apphensas
ad suscipienda imperij traheretur ilig-
nia ad exercitū iuliani sacrilegus pphana

tū dicitur proclamasse nō se posse impare
 is quia esset xpianus. Tunc om̄s pari eadeq;
 uoce respondisse phibentur. Et nos xpiani
 sumus. Nec p̄us quā hāc uoce audiret. ac
 quiesce ad imperiū uoluisse. Deniq; statim
 affuit diuina demetria contraq; om̄ez spe
 cū clausi undiq; hostibus tenerentur. nō
 euadendi facultas ulla suppeteret. Subi
 to emissos a barbaris oratores adesse ui
 dent. paceq; deposce. Exercitū quoq; in
 edia consumpto cibos. cetāq; necia in mer
 cimonijs polliceri. ouq; hūanitate nōrum
 temeritatē emedare. Sed ubi in uiginti
 duobus annis pace ^{noyem} composita. ad roma
 nū regressus est solū. clariorq; nō lux seor
 bi ex orientis ptibus aborta diffudit rem
 publicā quali p̄nimias procellas oī mod
 ratione aggreditur. repare. Ecclesiā uō
 quorū nō in sedis hīe nec tñ incaute ut
 constantius egerat sed lapsu p̄decessoris a
 monitus. honorificis et offitiosissimis hīs
 athanasii requit ab ip̄o formā fidei et eccle
 liarū disponēdarū suscipit modū. Sed h
 tam pia tā leta p̄cipia mors imatura cō
 rupit. Post. vñ. etenū mēses ortus sui ap̄
 cilitiam diem obiit.

Post hūc ualetianus impiū suscipit
 Qui pro fide nra a uuliano malitia
 fuerat expulsus. Sed compleuit in illo do?

qd promisit plus etiā quā centuplū in presenti
sēlo restituens ei. Nam q militiā pro xpo reli-
querat. recepit imperiū. Is in consortio al-
lūmit frēm ualētīnū. et sibi quidē occiduas
ptes elegit. illi autē orientales reliquit. Et
uates sauedoheticis abnt in uia patrū suorū.
Nam et epōs egit in exiliū et p̄bros et dyacones.
et monachos. thātiano ecclie p̄fide re usq ad
tormeta deduxit. et ignibus tradidit. Multa
q̄ nephanda et crudelia in ecclia dei molitū
est. Sed hec oīa post athanasij obitū. Na
illo sup̄stite uelud diuina quadā uirtute pro-
hibitū cū dibacaretur in ceteros nullū nic-
hil ausus est triste cōmittere.

Igitur ea tempestate cū .xl. et .vj. anno
sacerdotij sui athanasius post multos ago-
nes. multas q̄ patie coronas. quieuisset in pa-
ce. scissitatus de successore petrū tribulationū
suarū p̄cipe et solū delegit. Sed lutiū
arriane ptis ep̄c cōtinuo tamq̄ ad ouē ad-
uolat lupus. Et petrus quidē naue protin9
conscendes ad urbē romā profugit. lutiū
uō tāq̄ matia sibi crudelitatis oblata. seuior
et erga cetōs efficiebatur. Et ita ibat in sag-
uinē ut nec spēm quidē aliquā religionis se-
uari uideretur. Cui9 p̄mo ingressus tanta et tā
turpia in uirgines et cōtinētes ecclie gesta st̄
que nec in p̄secutionibz gētiliū memorantur.
Inde post fugas ciuium et exilia. post cedes

et tormenta flammalq; quibus in numeros co-
fecerat ad monasteria furoris sui arma cou-
tit Vastat hemu et bella quiescentibus indicit
Tria milia fil et ea amplius uiros p tota heremu
secreta solitaria q; habitatione dispersos
oppugnare piter aggreditur Mittit arma
tam equitum manu ac peditu Tribunos
ppositos et bellorum duces taq; aduersus
barbaros pugnaturus eligit Qui cu uen-
sent noua spem belli uident hostes suos gla-
dijs obiectare ceruices et nichil aliud di-
cere nisi amice ad quid uenisti.

Per idem tpc pres monachoru uita et
antiquitatis merito macharius et pli-
dorus aliusq; macharius atq; etaclides
et panibus antoni discipuli p egiptu et max-
ime in uitae deserti pibus habebantur uiri
qui consortiu uite et actiu no cu cetis mor-
talibus sed cu supernis angelis hie credebantur
Que pns uidi loquor et eoru gesta re-
fero quoru in passionibus socius esse pmerui
h ducebant exercitu dñi no mortalibus telis
sed fide religionis armatu exercitu mori-
endo uicentes et qui sanguinis sui profusi-
one uictor xpm sequeretur ad celu Quicq;
du in tabernaculis positi et orantes exp-
tarent inspectores suos Delatq; est ad eos
ho olim membris oibz et pcipue pedibus
aridus Sed cu ab eis in noie dñi oleo fu-

isset punctus statim confirmate sunt platee
eius. Et dicentibus eis in nomine ihu xpi quelutis
psequitur surge et sta in pedibus tuis. et re-
di in domum tam continuo surgens et exiens ben-
dicebat deum. ostendens quod uerem eis erat deus.

Ante aliquatulum uero temporis cecus quidam roga-
bat deducisse ad cellulam macharij que erat
in deserto itinere triu dierum. Quo postea
quam cecus multo ductantiu labore puenit
machariu non reperit domum. Contristatus ual-
de nullatenus mitigare mesticiam poterat
sanitatis solatijs carere. Tu uero calore fidei co-
nrescens deprecor inquit ad eos qui deduxer-
ant applicate me ad illam partem parietis
ubi cubare senior solet. Et cum fuisset ad mo-
tus parui luti aridi unde paries oblitus
uidebatur assumens palme sue supposuit
Rogat etiam ut aquam de puteo ex quo bibere
solebat haurirent. Quo humore soluens de-
bilitatem eodemque luto oculos suos supungens et la-
uans de aqua que hausta fuerat repente
recepit usum. ita ut nullo indiges am-
iculo rediret ad sua. Sed ne secundum lepro-
sos illos ageret quos a se curatos in eu-
angelis ingratos dominus notat. cum ex domo sua
regressus. et deo gratias referens rem ut gesta
fuerat indicauit. Idem ipse macharius
2
leone speluncam habuit cellule sue uicina
et quadam die catulos suos cecos ad eum bel-
lua producit atque ante pedes eius ponit. At

ille cum intellexisset p cecitate catulorum
 bestiam bestias applicare rogauit dñm ut
 eis reddet uilum. Quo recepto matre seque-
 tes redeunt ad speluncam. Et paulo post ipa
 cū catulis suis regrediens pelles ouium la-
 uatas plimas uelud munus p suscepta grā
 ad senem defert. morsu oris euectans et
 ante fores eius positas abscedit. Verū si si
 gloriā mirabiliū gesta prosequi uolumus
 excludimur appōita breuitate maxie cū
 h̄ narrationē pprii opis h̄re mereantur. Sz
 in hīs oībus lutiū nō erubuit. nec aliqd
 reuerentie ututū mirabilibus detulit. In
 imo iubet p̄res ipos ablatos a grege suo.
 imo clam raptos in insulam quandam
 egipti paludū deportari in qua cōpeat
 neminē prorsus esse xpianū. quo p̄hec.
 uel absq̄ solatijs uel absq̄ cōsuetis actibz
 uiuerent senes. Igitur cū duobz solis pedis-
 sequis noctu ad insulam deducuntur in
 qua erat templū sūma ueneratione a loci
 incolis obseruatum. Cumq̄ nauicula se-
 nū oram solullius contigisset. ecce subi-
 to sacerdotis templi illius filia uirgo cor-
 cepta spū cum ingenti uociferatione et
 clamoribus usq̄ ad celū datis p̄ medio agi-
 pplos cepit. et crebros ducens rotatus stri-
 dens huc atq̄ illuc rābicula ora uibrare.
 Cumq̄ ad spectaculū tā ingētis monstri &
 maxie cum esset sacerdotis filia qui in ho-

note precipuo apud illos erat: ppli cōuenisset
p auras eam raptā sequetes. pueniūt usq; ad
nauiculā senūt. Ibi uero proiecta et proflta
eorum pedibus clamare cepit. Quid uel
tis huc serui dei sūmī. antiquis nos uetno
sis euoluere domicilijs. In hoc loco depul
si undiq; latebamus. Quom̄ uos nequa
q̄ latere potuimus. Cedimus antiquis se
dibz p̄plos n̄ros trās q; recipite. Cū h̄ diceret
mcrepatus ab eis extoris spūs effugatur.
Et puella sana una cū pentibus suis iace
bat ad pedes. Nū t̄pis ap̄lorū qui talibus
exordijs p̄dicantes eis fidē dñi n̄ri ihu xpi
in tantā conuersionē repente eos p̄duxerūt
ut statim manibus suis antiquissimum
templum et in sūma ueneratione habitum
destruerent. et eccliam confestim edifica
rent. nec ad deliberandū spatio t̄pis egu
erūt. Quibus fidem rerū fecerant non
uerba sed uirtus. Sed cū hoc fuisset alex
andrie nūcciatū ueritus lutiū ne forte
etiā suorū in eum odia iusta consurgeret
qui apte iā bellum nō hoībz sed deo indicet
occulte eos reuocari et in hēmū remitti uibz
Dum h̄ in egipto geruntur ne malis quidē lo
cis p̄secutionis flāma cessabat.

E Dissa nāq; mesopotamie urbs fidelū pplō
tū est thorne apli reliquis decorata.
Vbi cū impator uidisset p̄plos ecclesijs eiectos

in campo hie conuenticulū. tanta dicie
 iracundia saccentus ut psem suū pūg-
 no pcuteret. cur nō fuissent inde quocūq;
 iusserat deturbati. At ille licet esset paga-
 nus et iniurijs ab impatore fuisset afflic-
 tū consideratione hūanitatē altā die ad-
 uastandū pplm processurus facit hoc ipm
 ciuibus p occulta inditia clarescere. quo-
 f cauerē se possent ne inueniretur in loco.
 Mane processurus thore solito maiore possm
 mouet. Autp oīa quocūq; minimi. uel si fī
 posset nulli pculitarentur. Videt tamē
 frequentiore solito pplm tendē ad locum
 currere picipites. et festinare tamquam
 uērentur ne quid esset ad mortem. In-
 terea uidet quandā mliculā ita festina-
 et pperam domo sua prumpe ut nec
 clauderet ostiū. nec opiri ut mliem hī-
 tū decet diligentius potuisset. Infate
 q; puilū secum trahētem cursu q; rapti-
 do irruo etiā officij ac mme festinatē
 Tum ille. ultra nō feres apphēdite inqt
 mliem et huc adducite. Cūq; fuisset
 adducta. quo inquit infelix mli p pas-
 tā festine. Ad campum ait. quo catholi-
 corū ppl's cōueit. Et nō inquit audisti
 quia pscūs illuc pgit. ut omēs mtficiat
 quos inuenierit. Audiui. et ideo festio
 ut ibi inueniar. Et quo inquit puilū
 istū trahis. Vt et ipe ait mīu cōleg

meretur. Que cū audisset uir moderatissimus redire offm̄. et conūti uehiculū ad palatiū iubet. Et ingressus ait impatori. Subire morte si iubeas patus sum. opus uero qd' p̄cipis implere nō possum. Cūq' edocūisset cūcta de ml̄e repressit impatoris t̄nam. Idem t̄p̄e uelud p̄secutionis igne cōflante purior auri metallo resullerat. Nō enī in uerbis unus cuiq' fides. sed in exilijs et carceribus probabatur. Quia nō honor erat catholicū esse. Sz pene p̄cipue apud alexandriā. ū ne sepeliendis quidem corporibus mortuorū liba facultas fidelibus erat. Que dū lutijs omī arrogātia et seuitia agēt.

Mauina sarracenorū gētis regiā uehementi bello palestini et arabici. uicinat q' sū limites oppida. atq' urbes quatere. uicinasq' sū uastate prouitias cepit. Cūq' frequentibus bellis romanū attrauisset exercitū et plimis pemptis. reliquos utisset in fugā. orata pace nō alit' se amplexu iam p̄mittit. nisi moyses quidā noīe. mōchus gētis sue ordinaretur ep̄c. q' in hēmo p̄tibz suis. p̄p̄inqua uitā solitariā ducens meritis et uirtutibz. ac signis que faciebat deus pullū magnifice innotuerat. Petitiō eius principi indicata romano sine ulla dilatione iubetur impleri. Ad uicibz m̄is

qui ibi infeliciter pugnaverunt. captus moyses
 ad sacerdotium suscipiendum allexadria
 ex more deducitur. Adest iulius cui ordo madi
 deferbatur officium. Quo viso moyses presentibus
 duribus qui purgebant. et populo ait. Ego quidem
 me non esse dignum tanto sacerdotio iudico. Vnde
 tamen si aliquid in me licet indigno divina dispensa-
 tio putatur. explenda deum nomen celi et tene-
 brarum testor quod iulius scorum sanguine pollu-
 tas et cruetas super me non mittet manus. Cum
 quod iulius tam graui nota multum se uidet ino-
 culis plurimorum quare inquit o moyses tam faci-
 le condempnas eam cuius fide ignoras. Aut si
 tibi aliquis de me aliter indicauit audi fide
 meam. et tibi ipsi magis quam alijs crede. Tum
 ille. Desine inquit o luci dolose. tuis me quam
 ymaginibus agredi. Bene in nota est fides
 tua quam protestantur serui dei per metalla dam-
 nati. episcopi in exilium trahi. presbiteri. dyaconi. ex-
 christiani nostris habitacula relegati. Bestijs alij.
 alij etiam ignibus traditi. Numquid potest ue-
 rior esse fides que auribus capitur quam que
 oculis prouidetur. Apud me certum est quod qui
 christo recte credunt ista non fatiunt. Et ita ma-
 iore dedecore deformatus quam purgebat ne-
 cessitas rei publice consulendi. compulsus est
 acquiescere ut ab episcopis quos in exilium traherent
 sacerdotium sumeret. Quo suscepto et gestis
 ferocissime pace tenet. et fidei christiane cul-
 todit intemerata consortia.

Quam cum apud alexandriam p̄p̄los &
urbem nebulosi ductoris tetra p̄fidie
calligo suffodet uelud lampadē quandā
diuina luce fulgētem didimū dñs accē-
dit. De cuius uita atq; m̄stitutiōis qm̄ ad ec-
cl̄iasticā glām dei munē concessus credi-
tur. licet m̄tra cursu nēciō tñ cōmemorā-
da nobis pauca uidentur. Is nāq; m̄ p̄ua
etate cū adhuc p̄ma l̄rārū ignoraret elā-
lumbus orbatu maiorē delid̄io sc̄ie ueri-
lumis inflāmatu nec desperatione cupi-
ta adipiscendi passus est. cū audisset sc̄p-
tū m̄ eū. qd' apud hoīes impossibīle ē. pos-
sibīle est apud deum. Hac ergo diuina
pollicitatione confusus m̄desinēter dñm de-
precabatur. nō ut oculorū carnaliū uisum.
sed ut illuīationē cordis acciperet. Miscebat
tñ p̄cibus et uigēs continuatasq; uigiliās
quas nō ad legēdum. sed ad audiendum
adhibebat. Ut qd' alijs uisus hoc illi cōferret
auditus. Cum uō post lucubrationē sopn̄s
ut fieri solet legentibus aduenisset. didim⁹
silentiū illud nō ad quietem uel otīū datū
ducens tāq; mūdū aiāl ruminās cibum q̄
accepit ex m̄tegro reuocabat. et ea q̄ didim⁹
p̄curretibz alijs ex librorū lectione cogno-
uerat memoria retexebat. ut nō tā audill⁹
que lecta fuerant. quā descripsisse mentis
sue paginis uideretur. Ita m̄ breui deo do-

cente in tantā diuinariū hūanariūq; rerū
eruditione ac sciām uenit. ut scōle ecclāsti-
ce doctor existēt. athanasio epō cetisq; sapien-
tibus in ecclia dei uiris ad modū probatus.

Sed et em ceteris siue dyalectice seu geometrie
astronomie q; uel arismetice disciplinis ita
ut esset patius ut nullus unquā p̄horū ali-
qua ex hīs artibus p̄ponēs obtinere eum p̄
concludere quīuerit. Sed statim ut respo-
siones eius accipet magistrū eum etiā illū
de qua p̄posuisset credēt. Discipline huius ali-
quanti dēa. uel cōt̄ disputata. ul' p̄ponēti-
bus responsa adhibitis notarijs descripte.
que etiam nunc maḡ admiratione hntur. Nos
tñ qui et uiue uocis eius expte aliq̄ fuimus
auditores. et ea q̄ a nonnullis dicēte eo desip̄-
ta legimus longe maiorem grām et diuinū
nescio quid ac supra hūanā uocem sonans
illis magis sermonibus qui de ore ip̄ius
proferebantur agnouimus. hunc etiā br̄s
antonius cū fidei athanasij testimoniū la-
turus aduersus arrianos de thebayda alex-
andriam descendisset. magnificis consolatz
eum uerbis. nichil te inquit offēdat o didi-
me q̄ carnalibus oculis uidetis orbatū.
Desunt em̄ tibi illi oculi. quos mures et mulce
et lacente hnt. Sed letare q̄ habes oculos quos
angeli hnt. equibus deus uidetur. p̄ quos tibi
magnū sc̄ie lūmē accenditur.

T philosopho

Rorebat ergo egiptus ea tempestate nō solum
et ueritas xpiana phia uiris uerum
etiā hīs qui pualtā hēmū cōmanētes signa
et p̄digia aplica simplicitate uite et cordis
sinceritate faciebant. Ex quibus interim q̄s
ip̄i uidimus. et quorū b̄ndicti mambus me
ruimus. h̄i sunt. Macharius de sup̄iori hē
mo aliūsq; macharius de m̄iori. hysidorus
in scithijs. pambus in cellulis. Moyses et bēia
m̄y m̄tria. Scurion et helyas et paulus in
epeteliote. aliū paulus in focis. p̄mē a
ioseph in pilp̄iri qui appellabatur mons a
tom̄. Sed et alios q̄ plures huiusmodi uiros
in egipti p̄tibz habitare fideli cōpinus audi
tu. ut uere completeretur apli dēi. quia ubi ha
bundauit p̄t̄m sup̄habundauit gr̄a. habuit at
p̄idē t̄p̄c etiā mesopotamia uiros nobiles et
eisdem studiis pollentes. Quorū aliquētos
ip̄i puos apud edissam et in cartarū p̄tibz
uidimus. plures at̄ audicione didicimus.

Sed neutra harū m̄fecundior capadotia
fuit. Immo aliquid letior. cū gregorū
cū basilio germiauit. Tulit ergo et ip̄a mul
torū scōrum segete sacris letā. Produxit copi
ol̄a uineam. oliuarū quoq; d̄m̄ ḡm̄iauit no
uellā. Sed isti p̄cipue uelud filij p̄guedinis
adlittentes dextera. leuaq; candelabro. m̄star
duorū lūtarū celi resfulgebant. Vnde de hīs
dignū puto pauca sup̄ra repetere. Ambo nobiles

ambo athenis eruditū. ambo collegē. ambo de
 auditorio digesti. ad profitendum rethorica
 rogabatur. Quod opus magnifice quidem
 implebat. basilius. Gregorius uō magnifice
 tius contēpnebat. Quiq; cū sentus in dei
 seruitiū mācipasset tm de college amore p-
 sumplit ut sedentem basilii de doctōis cathe-
 dra deponēt. ac secū ad monasteriū mān-
 miecta pducet. Ibiq; p annos ut aūt. x m.
 oibus grecorum sclarū libris remotis solis
 diuine sēpturē uolūtib; opam dabant. Eam
 q; intelligētā nō ex ppa psumptiue. sed ex
 maioriū scriptis et auctoritate sequebantur.
 Quos et ipos ex applica successione intelligēdi
 reglām concepisse constabat. Quorū pcpue
 m pphas comētarios discutientes thesauros
 sapie et scie reconditos m ualis uictilibus
 psequēbantur. Verū cū tā ipi sufficienter ē-
 structi diuina dispensatione ad imbuendos
 ppos uocarentur. et alius alio itinere ad idē
 tm opus utiq; traheretur. Basilius ponti uel
 et rura circūiens desides gentis diuis aīos et pa-
 rum de spe futura sollicitos. Stimulare uerb
 et p dicatione succendere. callūq; ab hīs longe
 negligētiē cepit abolere. subegitq; abiectis m-
 anium rerū et sclarū cuius sui met notitiā
 recipe. in unū coire. monasteria construere.
 psalmis et hūmīs et orōibus uacare. Docuit
 pauperū curā gerere. eīsq; habitacula honesta
 et quēcūq; ad uitā nēcā sunt pberē. Vīgtes

instruere pudicam castamq; uitā oībus pene
desidābilem facere. Ita breuī pmutata est totū
pūitū facies ut in arido et squalenti campo
uidētur feges secūda ac leta uine suuex
ille. Gregorius ubi bonū semen nō patiebat
aut sup spinas iacere aut int saxa dispge
sed bonā tē cordis sui iugi cultu exercitijs
mōdelinentibus excolebat. Et multo amplius
hic in semetipso quā ille in cetis proficiebat.
Suscipe ille que renūciātes sēlo deferebant
ad pedes suos et diuidē ut quisq; eguillēt
curā gerebat. Ille nichil hndi et oīa posside
di contentus faciamēto erga solas sapiētie
diuitias auarus et multū cupidus mēbat.
Ille corū plures in unū et sui inuicē in neciis
hīe sollicitudinē docebat. hic sui ex q̄erat
absolutus et liber. cūctis sermone aplica
p̄dicabat. Ego autē uolo uos sine sollicitudinē
esse. Dñs in proximo est. nichil solliciti sitis
sed tāq; serui xpī hoc solū estote solliciti qñ
uideat dñs de nuptijs. Ille delinquentibus
misericordiē condolere et a delicto reuocare
hic p̄diuini eloqui grām delinquēdi incitāmē
ta puenire nec linere labi eum qui difficult
erigētur elisus. Ille in fide purus. hic in p̄dica
tione liberior. Ille deo hūilis. hic etiā hōibz
erat. Ille arrogātes cōtemptu. hic rōe uince
bat. Sic in utroq; diuina grā unū opus p
fectionis explebat. Igitur nō multo post basilij
cesaree capadocie ep̄e cū a ualēte in exilium co

coeretur pro fide exhibitus ad tribunal p̄fci
 tiōisq; ut illis moris est potati et minis
 maximis agi cepit. Et nisi p̄ceptis p̄ncipis
 obediret mētū sibi iā iāq; sparet in p̄edere
 Tum ille in trepidus et absq; ulla aī p̄turbatiōe
 h̄ sibi mimitati p̄fco respondisse fertur. Atq;
 utinā ad michi esset digni muneris q̄ offer-
 rē huic qui maturius basilium de nodofol
 lis huius absolueret. Cūq; daretur ei nox q̄
 erat media ad spatiū deliberadi. Rēdisse
 nuophibetur. Ego crastino ip̄e ero qui nūc
 T u te utinā nō mutares. Et illa quidē nocte
 uxor impatoris uelud tortoribus tradita c̄-
 tiatur. filius uō qui erat mētus unicus eis
 extinctus pat̄ne impietatis creditur exsolui-
 se sup̄luta. Ita aī lucem missi qui rogaret
 basilium ut p̄cibus suis int̄cedet̄ p̄eis. nec q̄
 ip̄i et quidē multo iustius silit̄ int̄rent. Sic
 accidit ut cū om̄s catholicos expulerit ua-
 lens basilius usq; ad uite exitū intemerato cō-
 munione sac̄mento in ecclia p̄duraret. Gre-
 gorius uero apud nazanso oppido in locum
 p̄ris ep̄c subrogatus h̄eticorū turbine fide-
 ter tulit. Reddita uō pace constantinopoli
 ad eccliam docendam uenire exoratus non
 abnuī. Vbi breui tpe tm̄ emendandū pplm̄
 uetustis h̄eticorū m̄fcm̄ uenenis profecit
 ut tūc p̄mū xp̄iani sibi fieri uiderentur
 et nouellam lucem ueritatis aspicere. Cū
 religionis doctor multa quidem uerba.

plā tñ doceret exemplis. nec uiderent ab
eo discipuli quid impari qd nō prius ipse fe-
cisset. Sed ubi glām subsecuta inuidiā est
omitti quidē et pscriptationibus minus
sanis uti cepe. ut ipso ad ppa remeante aliq
ordina uetur epō. Quille susurrari tm et sub
dente sentiens ruminari ipse profert. qd di-
cere ei nullus audebat. Absit inquit ut mei
causa aliqua simultas in dei sacerdotibus
oriatur. Si ppter me est ista tepestas tollite
me et mittite in mare et desinet a uobis
quassatio. Tunc regressus in eccliam suam
qd supfuit uite tempus exegit. Et qm fessa
iā etate et corpore mualidus erat. successio
re sibi ipse delegit quo eccliam gubernate
debilitatis et senectutis otio frueretur. Ex-
tāt quoq; utriusq; ingenij monumenta
magnifica tractatum. quos ex tpe in ec-
clesiis declamabant. Ex quibus nos denas
ferme singlorū aratuniculas tñsfudim⁹
in latinū. Basilij ptea instituta monacho-
rū optantes si potimus et dei fauor adiu-
uerit. eorū plura tñsferre fuerūt pteas
duo basilio gregorius et ppius. Quorū alt⁹
in uerbo doctrine alt⁹ in opibus fidei frēm
ita exequabat ut uterq; uel basilium uel gre-
goriū reddet. Extant etiā ipso gregoriū
moris aliquot opuscula luculetata. Sed
de hijs satis dcm. In occidujs uō ptribus
ualentinianus fide religionis illius. ue-

tes romani imperij census ad rempublicā gubernabat.

Amasius post liberitū p̄ successionē sacerdotiū in urbe roma suscepit. Quē platū sibi nō ferēs urbinus quidā eiusdem ecclie dyaconus in tñ furoris erupit. ut p̄ualo quodam latis impito et agresti ep̄o collecta turbulentiā et seditiosorū manu in basilica que sicinima appellatur ep̄m se fieri extorqueret. legibus et ordine et traditione pueris. Quo ex fco tanta seditio ymo uero tanta bella orta sunt altitū defendētibus pplis ut repleventur hūano sanguīe oronū loca. Queres factione maximini p̄fci seui hoīs ad inuidiam boni et innocentis dīsa est sacerdotis. ita ut causa ad clitorū usq; tormenta duceret. Sed assertor innocentie deus affuit in caput eorum qui intenderant dolum pena cōsa est.

Interea defuncto apud mediolanū auxētiō hēticorū ep̄o utriusq; ptis ppli diuisis lūdis ferebantur. Dissentio grauis et piculosa seditio urbi p̄prie maturum pabat exitum si ps utraq; cum diuisim uellet. nequaquam qd̄ p̄posuerat obtineret. Ambrosius tūc consulares eiusde prouitie falces vegebat. Isēpnitiem ciuitatis uidēt. pro loco atq; officio suo. confestim eccliam seditionē ppli miti-

gaturus ingreditur. Cumq; mibi multa sm
leges et publicam disciplinā pro quiete et
tranquilitate porasset pugntis inter se et
dissidentis ppli subito clamor et uox una
conflurgit ambrosiū ep̄m postulantes. Bap
tizari hunc protinus clamat. erat enim
cathecuminus et sibi ep̄m dari. Nec alit̄
unū pplm fore atq; unā fidē. nisi ambrosiū
sibi daretur sacerdos. Obluctate illo. et pli
mū resistete ad impatōre relatu ppli deside
riū omī maturitate iubetur impleri. Dei
enī ait esse qd discordante ppli fidē et aīos
dissidentes conuersio subita in unū cōsen
sum atq; unā smām reuocauit. Moxq; dei
grām consecutus et initiatus sacris et sac
dos effcūs est

Aterea cū ad bellum sarmaticū ualethinū
lanus de ptibus gallie uenisset plurimū
ibi uix dum cepit bello egritudine subita
oppressus diem obiit. relictis hēdibus in i
perio filijs. grāno augusto. ualethinanoq;
ad modū puulo et nō dū regnō insignibz
initiato. Quē tñ necessitas eorum qui t̄q;
uacuum imperij locū conabantur inuadē
compulit etiā absente fr̄e purpura indui p̄bo
tūc p̄fco fidelit̄ regnū gerente

Per idē t̄pc morientis regno gothorū gēs
sedibus suis pulla poms letitias ifudit

armisq; urbes et agros uastare feralit' cepit
 Tum uero ualentis bella que eccl'is inferbat
 in hostem cepta conuertit. Sexaq; pñia ep'os
 et p'sbros relaxari exilis ac de metallis resol-
 ui monachos iubet. Ip'e tñ ab hostibus eccl'ia
 uentus in predio quo ex bello trepidus fu-
 gerat impietatis sue penas igni exustus
 dedit annis impio cū fr'e p. et post fr's
 filijs .xiii. p'it' exactis. Que pugna initiū
 mali romano impio tūc et demceps fuit
 Igitur grānus cū fr'e ad modū puulorum
 post patris necem orientis quoq; suscep-
 tū imp'it. Is pietate & religione om's pene
 qui ante fuerāt principes supabat. Vt
 armorū strenuus uelox corpore et ingēio
 bonus erat. St'ē ed iuuenili exultatione
 plus fere letus quā sufficiebat. et plus uē-
 cundus q̄ rei publice m'erat

Quq; uidens ultimū utilem uirum a-
 nis maturū in tātis regni curis h're
 p'cipē. Et quia ut sermo diuinus mouet
 melius duo quā unus consortem asciuit th-
 odolū. ei'q; oriētis procuratiōe p'missa p'tes
 sibi ac fr'i occiduas reseruauit. Verū is post
 quā multa religiose ac fortit' gessit. amax-
 imo tyrāpno apud britāniam exorto pan-
 dratigau dūce lugduni suoru magis pro-
 ditione quā ui hostiū pemptus est.

H ualentiniānus in ytalīa degēs. fr̄is nece
atq; hostis metu p̄ritus. simulatiōe obla
tā pacem a maximo simulans ip̄e quoq;
libent̄ amplectitur. Cum interīm uistina
mater eiusdem artiane h̄eseos alūpna in
pietatis suē uenena q̄ mueto uiro sūpp̄lerat
filio facile decepto fidenter apparuit. Igit̄
apud mediolanū posita conturbare eccl̄a
rū statū cōminari sacerdotibus depullio
nis exilia nisi ariminēsis concilij decreta
quibus fides p̄m̄ temēta fuerat reuoca
rent. Quo bello eccl̄ie murū et turē uā
lidissimā pullabat ambrosiū. Cumq; mi
nis horibus atq; oī oppuḡtionis gr̄ie fa
tigans p̄mū sibi aditum debellande ir
mabatur eccl̄ie. Sed quāuis illa. iezabel
spū pūgnaret armata. resistebat tñ am
brosius helye uirtute repletus et gr̄a. Ip̄a
autē in eccl̄ijs garrite. strepe aīmare et
inflāmare ad discordiā ppl̄os. Sed q̄ unq;
res ex smā cederet munitiā putare et pro
hoc ad filiū conqueri. Vnde adolescentu
lus. p̄ contumelie inuidia quā falso cōfla
uerat mater accensus armatorū globū
ad eccl̄iā mittit. confringere iandas op
puḡre scā sac̄dotē protrahi atq; in exiliū
agi p̄tinus iubet. Sed tanta fuit p̄seuerā
tia fidelīū ppl̄orū ut aīas prius amittē
quā ep̄m mallerent.

Interim dictanda aduersum fidem patz
 impialia decreta mandantur beniuolo
 tunc memorie seluini pſidenti. Sed ille cui
 ab incunabilis sacra fides et uenabilis fuit
 abnegat se impia posse uerba proferre et con
 deum loqui. Tum uo ne inceptu regine su
 stra uideretur celsior ei honor pmittitur
 si implet inuicta. Ille qui nobilior infide
 esse qua in honoribus cupet. Quid michi
 ait impietatis mercede altio rem pmittitis
 gradum. huc ipm que heo tollite. tm in
 conscia fidei daret illesa. hec dicens an
 pedes impia pſipientu cinglm iecit. Am
 brosius uero aduersus regine furorem no
 se manu defendebat aut telo. Sz ieiunjs co
 tinuatlsq; uigilijs subaltare positus posses
 siones defensori sibi atq; ecclie deu pabat.
 Cumq; hec in longu diuersis machinis et
 obpugtionibus neq; iustia moliretur.
 maximus qui se ex uetere infamia tyrāp
 ni et legyptamū principem gestuerit on
 dere da lris impū protestatur inceptu
 fidem dei impugre et statuta catholice
 ecclie subruu. Et int' hec appropinquare ita
 liam cepit. Quo iustina compto hoste atq;
 impietatis colſcia purgete in fuga uersa cu
 filio. exilia que dei sacerdotibus pabat pa
 sortitur.

Adfuit tamē theodosius pſt regni fidem

bonitatisq; ac beneficiorū gratiani memor
Et in uindictā totis uiribus oriētis insurges
ultus est sanguine iustū. Valentinianoq; i
pia int' h' matre defuncta. fidē catholicā q̄
ipa uiolauit. et regnū tyrāpide depulsa re
stituit. Atq; ipse postea quā romā illustri tri
umpho muctus est ad ppria rursum regna
remeauit

P Et idem tpc surreptione quadā demonis
turpis macula religioso principi in iuncta
est. Item cū apud thesalonica seditione exor
ta quidā ex militariibus uir impetu fuisset
extinctus. repentinū nūctū atrocitate succels
ad ludos cēcenses mutari pplm. eiq; ex im
prouisu circūfudit milites atq; obtrūcare
passim quicq; occurrisset gladio iubet. et
uindictā dari nō crimini sed furori. Ob
hoc cū a sacerdotibus ytalie argueretur
agnouit delictū. culpāq; cū lacrimis pro
fessus est publicā pniām in conspectu to
tius ecclie exegit. Et in hoc sibi tpc ascrip
tum absq; regali fastigio pacienter impleuit
Quibz oībus illud quoq; mirabiliter abiecit le
ges sanxit in posterū ut snie pncipū super
aiadūsiōne prolata in diē tricesimū ab ex
ecutoribus differatur. Quo locus mīe uel
fures tulisset pniē nō pīret

Egitur ad oriētem regressus ibiq; ut ab ex

inhabens
Valentinian

ordio principatus sui summa cura. sumoq; studio. pullq; hereticis. ecclesias catholicis tradē. Idq; ea moderatione agere. ut ultione cōcepta tñ catholicis de ecclesiāru restitutione cōsuleret. quo fides recta absq; pdicationis impedimento proficeret. Coem se prebere erga sacerdotes dei. fide. religione munificentia. cūctis regum aīm exhibere. Accessu facilis et absq; impiali fastu ad colloquium. se hūilibus p̄bere. hortatu eius et largitionibz ecclie plimis locis ornate satis magnificeq; constructe prestare mltā poscentibus. Sed frequentius ultro offerre ydolorū cultus. qui cōstātinī institutione et demceps negligi et destrui ceptus fuerat. eodē impante collapsus est.

Pro quibus intm deo carus fuit ut spetiale ei munus contulerit diuina providentia. Et tñ mthebaide partibus monachū quendā iohēm noīe spū pphetico repleuit. cuius monitis atq; responsis pacem retinere an bellū gerere esset melius sciscitabatur.

INterea apud laoditiā syrie ante idem t̄pc apollinaris ep̄c uir sane in ceteris instructus. Sed dum contetionis uitio nimius agitur. et adūsum omēm qd qd qd dixerat ire obuius delectatur. factationē ingentij mali fontis hēsim grāuuit. asserēs solū corpus nō etiā aīaz a dño

in dispensatione disceptū. in quo cum eu-
dentibus euangelij testimonijs urgeretur q-
bus ipse dñs et saluator hr̄e se aīam p̄fiteret
et ponere eam qñ uult et iterum assumere
eam Quāq; turbatā et tristē dicit esse
usq; ad mortē. utit se post. et ne ex toto ui-
ci uideretur. ait eum habuisse quidē aīam
sed nō ex ea pte qua rōnabilis est. sed ex
ea solū qua uiuificat corpus. Ad supple-
mentum uero rōnabilis ptis ipm uerbū
dei fuisse p̄hibebat. Que assertio p̄mo in
urbe roma a damaso et petro alexandrino
epo concilio congregato tali sn̄a depulsa
est ut decernerent si quis filiū dei qui
sic uē deus ita et uē homo fuit. uel huā-
tatis aliquid uel deitatis minus dicet
habuisse. alienus ab ecclia indicaretur.
Que sn̄a et apud alexandriam confirma-
ta est. et apud constātinopolim decreto
concilij ex illo ap̄olmariste ab ecclesia
declinantes. et ep̄os sibi sue partis et dog-
mata p̄pria eccliasq; defendunt.

Igitur in urbe roma post damasum.
Iulius ecclie suscepit sacerdotium.
Apud alexandriā uero defuncto petro thymo-
theus. Et post hūc theophilus. In ierosoli-
mis autem post cyrillum ap̄licas repat se-
des. Apud antiochiam uō defuncto me-
letio substituitur flauianus. Sed q̄ pau-

linus adhuc superat qui in catholicorum
semp societate permanserat multa ibi uir-
gia et multe controuersie sepe comote ne
tamen summa ui intentibus alijs et alijs ob-
tinentibus ipis q̄ in hoc elemētis t̄re maxis
q̄ fatigatis potuit aliqui pacis ullus opti-
neri m̄ans. cū utiq̄ fidei iā nulla uideret̄
esse discordia hoc idem apud tyrū fuit.

Vbi cū dyodorus m̄s sane ex antiquis catho-
licis uir et tēptationū documentis proba-
tus cū athanasij testonio a confessoribus
esset ep̄s factus modestia eius cōtempta
alius a melitis p̄tibus ordinatur. Sed
& in multis alijs urbibus orientis hgmōi
confusiones contentio genuit sacerdotū
A pud constantinopolim nettarius ex p̄tore
urbano cathecuminus et nup̄ baptisma
consecutus sacerdotiū suscepit.

In terea apud alexandriam noui mo-
tus et contra t̄p̄m fidē aduersus ec-
clesiam concitantur. Ex occasione huiusmōi
obort̄ basilica quedam publici opis ue-
tusta et ad modū neglecta fuit. Quam
constantius imp̄ator donasse ep̄s p̄fidi-
am suam p̄dicatibus ferebatur. Que lon-
ga incuria nichil ualidum p̄ter pietes
habebat. Visum est ep̄o qui p̄ idē tempus
gubernabat eccliam hanc ab impatore
deposcē ut crescentibus fidelū populis.

orōnū q̄ cresceret domus. Quāq; cū ac-
ceptā uellet excolere. repta sunt in loco
antra quedam latentia et tūc defossa la-
trocinijs et sceletribus magis quā chere
monijs apta. Igitur gentiles qui detegi
criminū suorū latebras et flagitiorum
suorū carinas uiderent nō ferentes opa
tot solis mala et tenebris oblecta reserari
uelud Draconū calice potato insanire
om̄s ac palā furere ceperunt. Nec uoces
iam et seditionibus. ut solebant. sed mā
ferroq; dectare nituntur. Crebros conflic-
tus agē in plateis. belloq; apto utq; plius
inter se coire. At nūc nūo et potentia mltō
ples. sed modestia religionis m̄ feroces
erant. Ex quo frequenter nōrū plimi uul-
natis aliquētis etiam interfectis. ad tē-
plum quasi ad arcem quandam refugie-
bant. Quo nōnullos ex xpianis captos se-
cum adducentes accensis aris imolare co-
gebant. uenientes nouis et exquisitis sup-
plitijs excruciatos necabant. alios pati-
bulis affigētes. alios contractis cruribus
in speluncas precipitantes. quas ob sacri-
tiorū sanguinem ceterasq; impuritates d-
lubri recipiendas uetustas curiosa confē-
erat. Verum h̄p dies singulos p̄mo cū me-
tu dehinc cū fiducia et desperatione ge-
rere. atq; intra templum clausi rapto &
preda uiuere. Ad postremū crassantes

in sanguinem ciuium ducem sceleis et
 audacie sue deligunt olimpum quenda
 noie et habitu solophm quo ante signa n
 arcem defenderent et tyrāpidē tenerent
 At hñ quibus romanorū legū custodia iu
 risq; dicendi cura pmissa est cognitis q
 gesta fuerant turbati atq; pñiti ad tem
 plum conuolant causas audacia pñtā
 tur et quid sibi uellet ibi concursus mō
 cū tanto scelere aras sãg's ciuū fundet
 inquirūt Sed illi obfūmato aditu confu
 sis et dissonis uocibus cōne fñ nullā sed
 clamorem reddebant Missis tamē ad eos
 nūc tñs de romani imperij ptate de uindcā
 legū et de hñs que talia solerent subsequi
 comendabant Cumq; loci munitio nichil
 aduersum uelana molientes agi nisi hic
 maiore sinet res gesta ad impatore refert
 Ille qui ingenita mentis clementia etiā
 tes mallet emēdare quā pdē rescribit il
 lorū quidāe uindcām quos ante aras
 sãguis suus mñes fecit non esse poscendā
 in quibz dolore intitus supauerit glā me
 ritorū Decetō uero malorū causas radi
 cesq; discordie que prosimulacrorum de
 fensione ueniebant penitus debere succi
 di Quibus extremitatis etiā bellorū cau
 sa pit cōquiescet Cumq; h̄ sc̄pta uenisset
 et uelud post indutias pui tñs ad audi
 endū utq; ppl's cōuenisset ad tēplū statī

ut prima eplē pagina reſerata eſt. in cuius
exordio uana gētiliū ſupſtitio culpabatur
clamor a nr̄is t̄menſus attollitur. ſtupor ac
pauor gētiliū p̄p̄los inuadit. latebras unus
quiſq; quē anguſtos fuge calles rimari. a
nr̄is ſe latenter imergere ut ab oibz qui ad
erant noſceretur dei p̄ntiā p̄p̄lo ſua auda
tiam tribuentem. furorē demonis qui in
illis p̄us debacatus fuerat. effugatum.

Scapis apud alexandriam templum
auditiū quidē oibz puto pleriq; etiā
locus notus eſt. Non natura ſed manu
et conſtructione p̄centum aut eo amplius
gradus in ſublime ſuſpenſus. quadratis
et ingentibus ſpacijs oī ex p̄te diſtētijs.

Cūta uero que ad ſūmū pauimentorum
leuabantur ope forniceo conſtructa. que
t̄miſſis de ſup̄ luāribz et occultis aditibus
muticem ſemet diſtictis uſum diuſis mi
niſterijs et clā deſtinis officijs exhibebāt
Iam uō in ſup̄ioribus extrema totius am
bitus ſpatia occupabant. exedre et paſſo
foria. domuſq; in excellum porrecte in
quibus uel auditui. uel hī quos appel
labant at ne pontec. i. qui ſe caſtificant
cōmanē ſoliti erant. Porticus quoq; poſt
hōmē ambitū quadratis ordinibus di
ſtincte intrinſecq; circuibant. In medio
totius ſpatij edes erat. p̄ciolis edita colip

nis et marmoris saxo extrinsecus ample
magnificeq; constructa. In hac simulacru
serapis ita erat uastu ut dexta unu pie
tem alteru leua pstringet. Qd monstru
ex oibus generibus metalloru lignoruq;
compositu ferebatur. Interiores delubri p
ietes laminis pmo aureis uestiti suphas
argenteis. Ad postremu ereis habebantur
que munimeto ptiosioribus metallis fo
rent. Erant etiam quedā ad stuporem admi
rationeq; uidentiu dolis et arte composita.

Felnestria pexigua abortu solis ita erat apta
ta ut die qua institutu fuerat simulacru
solis ad serape salutandu introferti dilige
ter tpibus obseruatis ingrediente symula
cro radius solis peandem fenestra directu
os et labra serapis illustraret. ita ut msp
tante poplo obscuro salutatus serapis uideret
a sole. Erat et aliud genus fraudis huius
modi. Natura lapis magnes huius uirtu
tis esse phibetur. ut ad se rapiat et attrahat
feru. Signu solis ad hpm ex ferro subtilissi
mo manu artificis fuerat fabricatu ut la
pis cuius natura ferum ad se trahere dixi
mus desup in laquearibus fixus contra
te sub ipso ad libra fuisset positu simula
cru in naturali ad se trahet ferum adsu
rexisse poplo simulacru et maere pendere uide
tur. Et ne hoc lapsu poplo proderetur inuissit
fallacie surrexit agebant sol et ualedicens

serapi discedat ad propria. Sed et multa alia
decipiendi causa a ueteribus in loco fuerat
constructa que nunc longum est enumerare
per singula. Verum ut dicere cepimus. recepto re-
citato patri quidem erat notum populi ad subu-
tendum erroris auctorem. persuasio tamen quod-
dam ab ipse gentibus fuerat dispersa quod si hu-
mana manus simulacrum illud contigerit.
serapia descendens illico soluetur in chaos ce-
lumque repente rueret princeps. Que res paulu-
lum stupore quedam populis dabat. Tum ecce
unus ex militibus fide quam armis magis mu-
nitus correpta bipennem insurgens omni ui-
su maxille uetatoris illidit. Clamor at-
tollitur utrorumque populorum neque intra aut celum
ruit aut terra descendit. Inde atque iterum
repentes putris ligni fumosi gemum cedit
Quoque deiecto igni adhibito tam facile quam
arui conflagrauit. Post hoc reuulsu ciuicibus
et depressum modio trahitur caput. Tum
pedes aliaque membra celsa securibus et
rupta funibus distrahuntur ac per singula
loca membra in conspectu culticis alle-
andre senex uetustissimus exiit. Ad ul-
timum truncus qui super fuerat in amphi-
theatro concrematur. uaneque superstitionis
et erroris antiqui. serapis hic fuit. De quo
origine diuisa fertur opinio paganorum.
Alij iouem putant cuius capiti modius su-
ppositus. uel cum mensura modoque cuncta

inducet modari. uel uitā mortalibus frui
 gū largitate pberi. Alij uirtutē nūi flu-
 mis. cuius egiptus opibus et fecunditate
 pascitur quidam in honorem nūi ioseph
 formatum phibent simulacū ob dimeli-
 onē flumētū qua famis tpe subuenit egip-
 tijs. Alij reptū in hystorijs grecorū ueteribz
 ferunt apud quendā prēm familias seure-
 gem in egipto memphis positū. cū famis i-
 tpe flumēta apud alexandriam defecisset
 ex ppo affatū ciuibz alimēta pbuisse. Quo
 defuncto in honore eius mstruxerūt apud
 memphis templum in quo bos quasi uidi-
 tū optimi agricolae nutritur hīs quedam
 coloris malignia qui ex nōie eius appellet^r
 apis. Soron uō idē sepulcrū in quo corpus
 eius merat alexandria deduxerūt et soron-
 apis pmo excompositioē. Post uō p corrupti-
 onē serapym notauerunt. Quid uerū sit aut
 nichil oīo de hīs deus uiderit. Sed ad in-
 ceptū redeamus.

Post hoc capite ipō deiecto ydolatrie stu-
 dijs uigilantissimi sacerdotis quēcūq;
 fuerūt ptotam alexandriam portenta po-
 tius quā simulacra pari exitu et sili dede-
 core publicantur. horret atq; dicē qui misē-
 mortalibus laquei a demonibus pati sunt.
 que funera q̄ scelera in illis que dicebant ad
 id atgebantur. Quot ibi infantū capita

defecta in auratis labris muenta sunt. q̄t
miserorū cruciabiles mortes depicte sunt
Que cū proderentur in lucē ac sub auras, p-
latas ferrentur licet confusione ip̄a gen-
tiles et pudore diffugerent. tñ si qui ad
esse potuit mirabatur tot sc̄lis se illis tā
nepharijs et pudendis fraudibus inretitū
Vnde et plimū ex hīs condemnato errore &
scelere dephenso fidē xp̄i et cultū uē reli-
gionis amplexi sunt. Nam ut obmittā
cētā flagitia que in alijs locis suis nece-
tis puulis. despiciatisq; ob fibrarū inspecti-
onem. uginibus gerebantur. unū solūmo
qd̄ in templo saturni geri ad om̄ uenit cō-
sc̄iās. memorabo. Ex quo etiā cētā q̄ obmisi-
mus perpendantur.

Sacerdos erat apud eos saturni tyrānus
note. hic quasi ex feno nūminis ad-
hortantibz in templo nobilibus quibulq;
et p̄maris uiris quorū sibi matrone adli-
bidinē placuissent. dicebat saturnū p̄ce-
pisse ut uxor sua p̄noctaret in templo. Cū
is qui audierat gaudēs q̄ uxor sua dig-
tione numis uocaretur. exornatā cōptis
in super et donari hīs onustam ne uacua
sēz repudiaretur. coniugem mittebat ad
templū. In conspectu om̄ conclusa in th-
secus matrona tyrāpnus claulis ianuis
et traditis clauibz discedebat. De in facto

silentio occultos et subitaneos aditus. intra
 ipm saturni simulacrum patulis erepebat
 cauinis. Erat autem simulacrum illud attergo
 exesum et pieti diligenter annexum. ardentibus
 qm intra eadem lucibus. mteute supplicat
 qm mulieri uocem subito p simulacrum exis
 concaui proferebat. ita ut pauore et gau
 dio infelix mlti trepidaret. quod dignam
 tanti numis putaret alloquio. Postea qm
 subitu fuerat. uel ad consternationem maio
 rem. uel ad libidinis incitamentum deser
 uisset numen impurum arte quadam line
 olis obductis. repete lucia extinguebant
 uniuersa. Tum descendes obstupescere &
 consternate mlticule adulterij fucum pro
 phanis cometa tioibus inferebat. Hic cum
 p omis miserorum matronas multo iam tpe
 gerent. accidit quandam pudice mentis fe
 mina horruisse facinus et attetius de
 signante. cognouisse uocem tyranni. ac do
 mu regressa uiro de fraude sceleris indi
 casse. ille demum uia coniugis. imo potius
 sua ardētius inflamatus mscptu tyranni
 ad tormenta deducit atq; confessum cetetis
 qm fraudibus reuelatis. pudor omis et dedecus
 paganorum pualerat domos. adulteris ma
 tribus. incertis patribus. liberis spurjis d'
 phensis. Quibz diuulgatis et proditis rap
 tim cum simulacris et edibus excidebat
 et crumia.

Iam uero canopi quis enumeret flagitia
superstitiosa. Vbi p[re]textu sacerdotaliū l[ib]e-
rum ita enī appellant antiquas egiptiorū
l[ib]as magice artis erat pene publica scola
que locum uelud fontē quēdam atq[ue] origi-
nem demonū in tm̄ uenerabantur paga-
ni ut molto ibi maior celebritas quā
apud alexandriā haberetur. Sed de h[uius]
quoq[ue] monstri errore cuiusmodi origine
tradant absurdū nō erit paucis exponē.
Ferunt aliqui chaldeos ignē deum suū cō-
ferentes cū om̄i prouitiarū dñi habuisse cō-
fictū. Quo f. qui uicisset hic esse deus
ab oībus crederetur. Reliquarū pruitia-
rum dñi eris aut auri. argēti ue. aut ligni.
uel lapidis. uel ex q̄cūq[ue] materia constabat.
que p ignē procul dubio corrūperetur. Ex
quo fiebat ut ignis locis oībz optinēt. H
cū audisset canopi sacerdos callidū quid-
dam excogitauit. ydrie fieri solent in egip-
ti ptibus fictiles. undiq[ue] crebris ac minu-
tis foramibus patule. quibus turbida a-
qua desudās defecatio ac purior reddit.
Hauri ille unā cera foraminis obturatis de-
superitiā uariis coloribus pictā aqua reple-
tā statuit ut deum. Et excusum uetis symu-
laci qd' menelai gubernatoris ferebatur
caput desuper positū diligenter aptauit.
Adsunt post h[oc] caldei. Igitur in conflictum

circa ydriam ignis accenditur. Cera q̄ for-
 mina fuerat obturata resoluatur. Sudante y-
 dria ignis extinguitur. Sacerdotis fraude
 canopus caldeorum uictor ostenditur. Vñ
 ipm canopis simulacrum pedibus pextigu-
 is attracto collo et q̄i suggillato uentre tu-
 mido in modum ydrie cum dorso equalit̄
 tereti formato. Et ex hac p̄suasione uelud d̄s
 uictor om̄i colebatur. Sed fecerit h̄ fortasse
 caldeis. Nunc autē aduētate sacerdote dei
 theophilo nullus profuit sudor nec ceris
 fraus obiecta subuenit. Vastata sūt oīa at-
 q̄ ad solū deducta.

Sed nichil gestum est qd̄ in squalore
 uerteret locum flagitiorum. Caūne
 ac uetnosa busta deiecta sunt. et ueri dī
 templa ecclie q̄ constructe. Nam et in se-
 rapis sepulcro p̄phanis edibus complana-
 tis. ex uno latere martiriū. ex altero cō-
 surgit ecclia. Occasio autē martiriū cō-
 struendi unde data sit dignū arbitror
 memorare.

Iliani tpibus uelud relaxatis frenis
 efferebūt in omēm. seuitiā feritas paga-
 norū. Ex quo accidit ut apud sebastē pale-
 stine urbem sepulcrum iohis baptiste mē-
 te rabida. et funestis manibus inua dēnt
 Ossa dispergerent atq̄ ea rursū collecta emaret

et scōs puluēs cinerū mixtos. pagros & ru-
ra dispererent. Sed dei prouidentia sem̄ ē
quosdā de ierosolimis ex mōstio philippi ho-
mīs dei orōis illuc causa pīdē tpc uenisse.

Qui cū tm̄ nephās hūānis quidē manibus
sed ferina mēte uiderent fieri. mori g̃tig
hntes quā huicemodi piaculo funestari tē
qui oīa ad exurēdum legebant mixti di-
ligētius inq̃ntū res patiebatū. ac religio-
sius congregantes furtim se uel stupetibz
uel insaniētibz subtrahere et ad religiosū
patrē philippū uenerādas reliquias ptulē

Ille supra se. ducens tantū thesaurū. p̃p̃rijs l-
uare uigilijs ad pontificem maximū tunc
athanasīū hostie imaculate reliquias p̃
iulianū dyaconū suū. post etiā palestīe
urbis ep̃m mittit. Quas ille susceptas pau-
cis arbitris s̃a ub̄ cauato sac̃in̄ pietē iclu-
sas. p̃phico spū p̃futuras gn̄acioni poste
conseruabit. Quibus nūc deiectis et. p̃st-
tis ydolatrie uestigijs medibz quondā p̃pha-
nis aurea tecta confluerent. Sed post oc-
casum serapis qui nūq̃ uixerat que iā ul-
terius demonis stare delubra potuerunt.

Pariū dixerim si om̄s que erant alexandrie
p̃ singlas pene colūpnas cuiusq̃ demōis
ediclę m̄sulte ceciderūt. Sed p̃cunctas
egipti urbes. p̃ castella puicos. p̃ oeris. p̃
ripas flumīs. p̃ hēmū q̃ si qua phana seu
potius busta rep̃iri potuerunt instantie

uniuscuiusq; epi obruta et ad solū deduc-
ta sunt. Ita ut rus denūo cultū redderetur
qd̄ mīuste fuerat demonibus deputatū.

Sed & illud apud alexandriā gestū est
q̄ etiam thoraces serapis qui plinglas
qualesq; domos in parietibus in ingressibus
et postibus etiā ac fenestris erant. ita abscī-
si sunt om̄s. et abradi ut ne uestigiū quide
usquā uel nōis appellatio aut ip̄s aut cō-
libet altis demonis remaneret. Sed pro hīs
crucis dñice signū uniusq; in postibus et
ingressibus in fenestris in pietibus colūp-
nisq; depingeret. Quod cū fōm hīs qui sup̄
fuerant ex paganis uiderent in recorda-
tione rei magne. ex traditione sibimet
antiquitus fuerat comedata euenisse phi-
bentur. Signū h̄ n̄m dñice crucis inter
illas quas dicunt sacerdotes lras h̄e
egipti dñi. Velud unū ex cetis lras que
apud illos sunt elemētis. Cuius lre seu uo-
cabuli hanc esse asserūt in t̄ptatione. Vita
uetera. Dicebat ergo h̄ qui tūc admira-
tione rerū gestarū conūtebatur ad fidē
ita sibi ab antiquis traditū q̄ h̄ que n̄c
coluntur tā diu staret quā diu uident
signū istud uenisse in quo esset uita. Vñ
accidit ut magis h̄ qui erāt ex sacer-
dotibz ul̄ ministris templorū ad fidē
conuerterentur. quā illi quos errorum

psitigia et deceptionū machine delcabant.

Sane qm̄ moris erat in egipto ut mēlura
nili flumis ad tēplū serapis deferretur
uelud ab incrementis aquarū et inundatiois
auctorem. Subūso eius simulacro igniq; cō
sumpto om̄s sil' negabant serapym in iu
rie memore. aquas ultra et affluetia lar
giturū. Sed ut ostendēt deus nō serapym
qui multo erat nilo postior se esse qui aq̄s
flumis tēpibz suis iuberet excreſcere. tanta
ex eo et demceps fuit inundatio. q̄ntā fuī
se p̄uſetas nulla meminerat. Et ideo ulna
ip̄a. i. aque mensura q̄ poechi uocant. et a
quarū dñm̄ in ecclia cepta deferri. Sed
ubi h̄ gesta religioſo p̄ncipi nūctiata sunt
extēlis ad celū palmis cū ingenti festiue ex
ultatioe dixisse. Quās tibi xp̄e q̄ absq̄ui
bis illius magne p̄nitie tā uetustus error
extinctus est.

In tēa ualentinianus in occiduis p̄tibz
animis q̄ntū etas patiebatur ardentibz
rēpublicā gerēs cāis etiā nūclatētibz. la
queo uitā finiuit. Sed hoc quidā dolo du
cis sui arbogastis fēm confirmabat. Id q̄
quā maxie publica tenebat opinio. Alij a
cōmisso quide scelē duce alienū dicebāt
Sed causas p̄stitisse quibz in hoc adolescens
animi indignatione cogetetur. Qd' min⁹

etiam q̄ per etatem non dū ualido libera d'
oibus indulget impia fuisse tñ nonnulli
sacerdotū qui pacis ab eo qui post creatus
est legatione suscepta imūne esse p̄ncipe
a mortis scelere apud theodosiū testaret̃.

Sed ille nichilo segnius inflāmatu ad
ultionē arma contra eugenīū qui in
loco defuncti substitutus est corripit. di
p̄mo uolūtate piohem mchāchum de q̄
supra memorauimus suscitatus est. Tum
ille qui p̄mā de maxio ei uictoriā pdixerat
incruentā etiā hāc licet nō absq̄ plima
utriusq̄ sanguinis cundatioe pmittit.

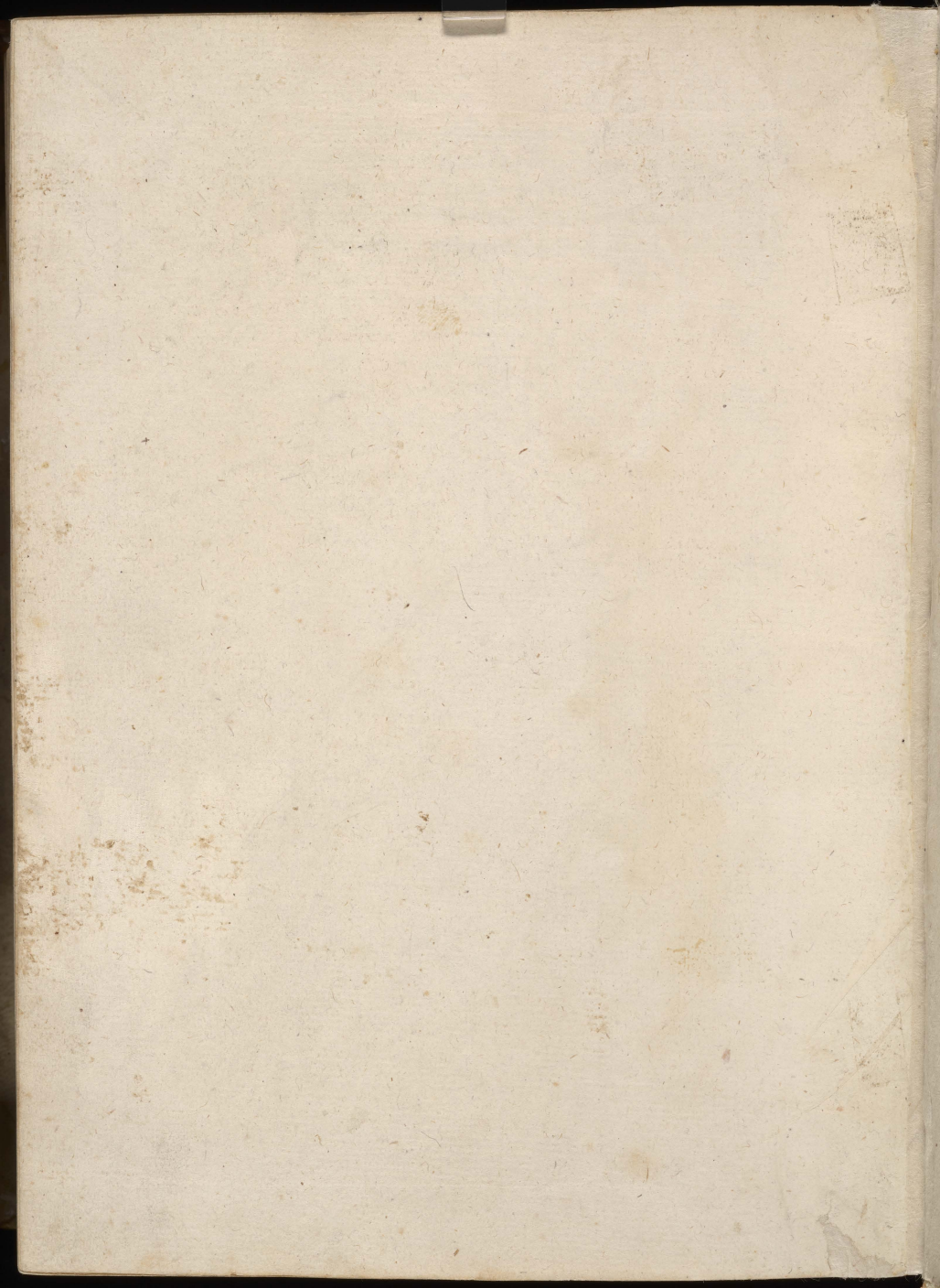
Tigitur p̄patur ad bellum nō tā armorū
telorūq̄ quā ieiuniorū orōnūq̄ subsidijs
nec tā excubiarū uigilijs quā obsecrationū
p̄noctatione munitus. Circuibat cū sacer
dotibz et p̄p̄o oīa orōnū loca ante martir̄
et aplorū thecas iacebat cūctio prostratus
et auxilia sibi fida scōrū m̄cessioe posce
bat. At pagani qui errores suos nouis sēp
erroribus aīant inouare sacrificia et ro
mā funestis uictimis cruetare. sp̄ice exta
pecudū et ex fibrarū p̄cia secutū eugenio
uictoriā nūctiare supstituius h̄ agente
et cū oī aīositate flauiano tūc p̄fco. cuius
asseritionibz maḡ enī erat eius insipietia
progatua eugenīū uictorē fore pro certo

plumplexat. Sed nisi uero religionis fretus
auxilio theodosius alpiu fauces cepit ut
ge pmo illi quibz nequi qualitate tot uicti
me de fallacie conscia trepidi demonis
in fuga uili. post etia mgtroz et doctores
errorum pcpue flauianus plus pudoris
qua sceleris reus. cu potuisset euadere eu
ditus ad modu uir mēri se mortem pro
errore iustius q pro crimine indicauit. ce
Ceteri uo mstruunt acie. et collocatis in
supiori iugo insidijs ipi pugna in dese
su motis expectat. Veru u ad pmos uetu
est. et illico se legiptio pncipi tradiderat
cu cetis imis uallibus dephenlis conflictu
acrimus geritur. Stetit aliq anceps uict
ria. fundebantur auxilia barbaru. et tga
ia hostibz dabat. Sed fiebat h no ut theodo
sius uinceretur. sed ne p barbaros uincere
uideretur. Tu ille ut coulas suorū atres ui
dit. stans in eduta rupe. unde et cospice &
conspici ab utroqz posse exercitu. piectis ar
mis ad solita reuēit auxilia. Et prostrato
in cōspectu dei oipotentis inquit. Deus
tu nosti quia in noie xpi filij tui ultiois
iuste plia ista suscepi. Si secus tme uin
dica. Si uo cu causa probabili et inte
confilus huc ueni porrige dexterā tuā
ne forte dicāt gētes ubi est deus eorū.
Quā supplicatione pij principis certi ad
esse susceptā hñ qui aderat duces aiant

ad cedem. Et p̄cipue bacurius uir fide pieta
 te uirtute aī et corporis insignis. Et qui comes
 esse et totius theodosij mēretur. proximos q̄
 q̄ cum tot telis gladijs passim sternit agnita
 hostium confecta et constipata corrūpit. Iter
 p̄milia ruentū ad ip̄m tyrāpnū ruptis ag
 minibus et aceruatim fufis stragibus agit
 Vix fortasse ab imp̄ijs credantur que gesta sūt
 Etenī comptū est q̄ post illā imp̄atoris p̄ce
 quā deo fiderat. uetus ita uehementis exort⁹
 est ut tela hostiū meos qui iecerant retor
 queret. Cūq̄ magna ui plissete ueto. om̄e
 iaculum missum ab hostibz frustraretur. Et
 to adūlariorū aīo seu potius diuinitus d'
 pulso. arbogaste duce nequi quā deo adū
 so fortiter faciente eugenius ante theodo
 sij pedes uictis post t̄ga manibz adducit⁹
 Ibi q̄ uite eius et certamis finis fuit. Quibz
 spes uana et falsa diuination minus īm̄i
 tu contulit pene quā pudoris seruauit ī
 uita.

Quoniam post hec ut futurorū p̄sciis imp̄i
 disponēde rei publice sollicitudinē stā
 getetur. ad orientem protinus mittit ubi
 uerturus ad bellum tuta libos custodiā cō
 mēdarat. Ibiq̄ archadiū augustū regnum
 sibi dudū traditū seruare p̄cepit. honorū
 uō pari dignatione p̄ditū ad occidentis
 imp̄iū uenire otius iubet. Quos suscepto

et paternis osculis amplexibusq; cōstricto
traditis occidentalibus regni gubernaculis
ip̄e romano impio p̄ annos. xviij. feliciter
gubernato ad meliora migravit cū p̄ij
limis p̄ncipibz p̄cepturū p̄mia meritisq;

Line 88
Bot

